

اتمام برجام با گام پنجم

سید امیرحسین قاضی زاده
دولت ایران برای کاهش تعهد
تحقیق و عده‌های طرف‌های
ست. درواقع چیزی از برج

کاهش تعهدات بر اساس برجام

بعضی برداشتن گام پنجم در حوزه کاوش تعهدات برجامی را به معنای خروج از این توافق تعبیر و تفسیر می‌کنند، در حالی که این طور نیست. چون در برجام، ایران سه دسته از تعهدات را پذیرفته بود. یک دسته اعمال محدودیت‌هایی بر فعالیت‌های هسته‌ای بود. دسته دوم مربوط به پذیرش نظرات آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای و دسته سوم به موضوع بذریش کنترل‌های این آژانس اختصاص داشت. در گام پنجم عملًا اعلام کردیم کلیه محدودیت‌هایی که پذیرفته بودیم مثل محدود شدن سانتریفیوژها به ۶۶٪ تا و محدود شدن غنی‌سازی به ۳/۶٪ درصد و محدود شدن ذخایر اورانیوم به ۳۰۰ کیلوگرم را برداشتیم و گفتیم که مناسب با نیاز و مصلحت کشور هر مقداری که سانتریفیوژ و غنی‌سازی دارایم انجام می‌دهیم و ذخایرمان هم محدود نخواهد بود. ایران تاکید کرده که همچنان تحت نظر آژانس به فعالیت‌های خود ادامه خواهیم داد چون می‌خواهیم به دنبی اعلام کنیم که بر اساس کنترل‌های آژانس عمل می‌کنیم. همچنان در چارچوب فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای حرکت می‌کنیم. همچنین ایران تاکید کرده است که اگر طرف‌های مقابل به تعهدات خود که تاکنون اجرا نکرده‌اند عمل کنند به تعهدات خود بازخواهد گشت. به هر صورت برجام یک توافق چندجانبه و چندلایه با موضوعات سیاسی، امنیتی، نظامی، حقوقی، بین‌المللی و اقتصادی است. وجه مختلط بسته‌ای شامل پنج فصل مختلف است. بخشی از این مجموعه به تعهدات ایران مربوط می‌شود و ما می‌گوییم همچنان در این توافق باقی مانده‌ایم اما برخی از تعهداتمان را کاوش داده‌ایم چون طرف‌های مقابلمان (اروپایی‌ها) به وعده‌های ۱۱ گانه خود عمل نکردند. اروپایی‌ها هم مدعی اند که در برجام هستند اما تعهداتشان را اجرایی نکردند؛ بنابراین همانگونه که آنها بدون عمل کردن به تعهداتشان مدعی ادامه بچاهمد این هم با اعلام می‌سندی، به برجام تعهدات خود، اکاوش، داده است.

در پذیرش برجام عجله کرده بودیم

این گامی که برداشته شده بخشی از اجرای راهبرد حساب شده و سنجیده و اصولی در برابر کاستی‌های اروپا در قبال اجرای تعهداتشان است. باید به این مساله توجه کرد که پرونده گام‌های کاهش تعهدات با پرونده انتقام سخت کاملاً جداست و هر کدام را باید در موقعیت‌شان مورد بررسی قرار داد. ما در قالب برنام شاهد خروج آمریکا و بی تعهدی اروپا و همکاری اعلام نشده این دو بایکدیگرباری فشار علیه ایران بودیم. همزمان اروپایی‌ها خواسته‌های تازه‌ای را مطرح می‌کردند که در قالب برنام نبود و شرط‌هایی را درباره توان نظامی ما می‌گذاشتند. از سویی دیگر به وعده‌های شان درباره راه اندازی کانال مالی و لغو تحریم‌ها عمل نکردند؛ بنابراین براساس رهنمودهای رهبری ما راهبردی را در پیش گرفتیم که از یکسو به یکباره همه تعهداتمان را کنار نگذاریم و از سوی دیگر همچنان به تعهدات سابق عمل نکنیم. از این رو رویکرد کاهش تعهدات در راستای مقابله با بی تعهدی اروپا را در پیش گرفتیم. طی گام‌های پنجمگانه ما مرحله به مرحله پیش فریم و نتیجه و دستاورده ارزشمند اقدام اخیر همراهی افکار عمومی جهان و اثبات منطقی بودن بخورد ما اروپاییان است. درواقع ما کار را در عرصه افکار عمومی و مجامع بین‌المللی به مرحله‌ای رساندیم که دیگر استدلایلی برای اروپاییان باقی نماند. حال ممکن است برخی درباره گام پنج معتقد به اقدام تندتر یا کندتری باشند اما از نظر من اقدام قابل دفاعی صورت گرفته است. دستاورده دیگر این که ما همه محدودیت‌های برجامی در حوزه تعداد سانتریفیوژها و غنی سازی را کنار گذاشتیم و این هم بسیار ارزشمند است. بالاخره در پذیرش برنام عجله کرده بودیم و تعهدات را پذیرفتیم و به آن عمل کردیم که با تووجهی اروپا نسبت به قول و قرارهایش مواجه شد. در حال حاضر به تدریج به سمت کاهش تعهدات، که ما اراده مقعیت ضعف، قا داده بود گام بدم داریم.

برهان مزدھ است

گام پنجم ایران در نوع خود اهمیت داشت هرچند که جمهوری اسلامی ایران با احتیاط گام‌هاربر می‌دارد و چندان تمايل ندارد راه را بینند. مسؤولان مربوط با این‌که هنوز با سخ مناسبی از سوی اروپا دریافت نکرده‌اند امیدوار هستند بتوانند بنجره‌ای را برای بازگشت به وضعیت اولیه بازگذراند به خصوص این‌که به نظر می‌رسد همین گام‌هانه تنها مفید بوده بلکه هنوز به آن مرحله‌ای نرسیده‌ایم که نیازمند این باشد که بازرسی‌های آزادسیس متوقف شود، چراکه ایران احساس می‌کند تازمان رسیدن به مرحله‌ای که حضور بازرسان آزادسیس را مانع برای ادامه فعالیت هسته‌ای بداند فاصله داریم. در صورتی که بازرسی‌ها را متوقف کرده و ازان.پی.تی خارج شویم شاید برداشت‌های اشتباهی از فعالیت‌های هسته‌ای ما صورت گیرد. ایران با این گام‌ها هنوز امیدوار است شاید روزنه‌ای برای بازگشت دوباره آمریکا به برجام و عملی شدن تعهدات اروپا وجود داشته باشد، هرچند که با این شرایط جدید دیگر هیچ امیدی به برجام نیست. در حقیقت برجام مرده است و شاید با برخی اقدامات سعی کرده‌ایم نامی از برجام باقی گذاریم.

پایان برجام با گام پنجم

گام پنجم ایران در پرونده بر جام گام نهایی است که به معنای بازگشت جمهوری اسلامی به شرایط قبل از برجام است، بنابراین برداشتن گامی از این بلندتر امکان پذیر نبود، اگر به مفهوم بیانیه‌ای که در زمینه گام پنجم صادر شده توجه کنیم که این گام از سوی ایران به معنای پایان برجام است.

البته مانند قبل از برجام همچنان امکان بازرسی ها وجود خواهد داشت و اگر غربی‌ها به اجرای تعهدات برگردند ما هم به برجام برمی‌گردیم، هرچند که بعيد است غربی‌ها به برجام برگشته و متوجه بمانند، در طول این مدت نیز با نقض عهد آمریکا و بد عهده اروپاییان برجام وجود خارجی نداشت. در ضمن نظرات‌ها قبل از برجام هم بوده و آن رامانعی برسر راه فعالیت هسته‌ای نمی‌دانیم، اگر در این مرحله نظرات‌ها را الغو می‌کردیم ممکن بود متوجه به موضوعاتی شویم و جو جدیدی علیه ما ایجاد شود.

گام‌های نمایشی

نامیدی به گام پنجم ندارم، چراکه گام‌های قبلی را نیز نمی‌توانیم گام بنامیم. برخی از اقداماتی که در گام‌های قبلی عنوان شده بود به گونه‌ای نمایش برای داخلی‌ها بود تا وامد و کنند که واکنشی در برابر بدمعهده‌ی طرف اروپایی داشته‌اند. در مقایسه‌ی بین آنچه در برجام به دست آورده و یا از دست داده‌ایم، وزن آنچه از دست داده‌ایم بسیار زیاد است، پاس و نامیدی جوانان صنعت هسته‌ای در حوزه موضوعات راهبردی به این سادگی قابل جبران نیست، یک زمانی بحث جمیع‌آوری تجهیزات هسته‌ای مطرح است و زمانی ناکارآمد شدن نیروی انسانی متخصص در این حوزه، آنچه در برجام حاصل شده نامیکد کردن مردم و جوانان در این زمینه بود، چراکه صنعت هسته‌ای می‌توانست باعث اشتغال بیشتر و بالا بردن روحیه ملی در کشور باشد که البته به واسطه برجام این موضوع تبدیل به یک ضد ارزش شد، چنین ضایعه‌ای به سادگی قابل جبران نیست.

نکته دیگر این است که چه کسی در صدد عملی کردن گام‌های عنوان شده خواهد بود؟ آیا توجیه کنندگان برجام می‌خواهند گامی در این جهت بردارند؟ تمام آنچه این گروه در زمینه برجام و عده داده بود انجام نشده و برخی مستولان ما به هر قیمتی دنبال برجام و ثبتیت آن بودند. نکته دیگر این است که در گام پنجم نیز عنوان شده که در صورت بازگشت طرف مقابل به انجام تعهدات ایران نیز از کاهش تعهدات برجامی غلب تشیینی خواهد کرد، حال سوال اینجاست که تا کجا منتظر اروپاییان هستند. در هر صورت چیزی که از دست رفته به سادگی و گام به گام قابل اجیا نیست.

لزوم حل کردن موضوع نظارت‌ها

☞ مواردی که در گام پنجم در راستای عدم وجود محدودیت‌های هسته‌ای عنوان شده به شرط عملی شدن مفید است و در این صورت سرعت برنامه هسته‌ای ما به حالت قبل برگشته و می‌تواند کارآمد باشد؛ اما متأسفانه و به صورت معمول دولت فعلی بر این جام برعی اقدامات تاکید مکند اما در عمل خلاف آن عمل می‌کند. نکته دیگر این است که قاعده‌نیازی نداریم که فراتر از آن، پ.ب.تی نظارت پذیر باشیم، بنابراین با توجه به اینکه طبق برنام نظارت‌های بیشتری در زمینه فعالیت‌های هسته‌ای پذیرفته‌ایم می‌باشد فکری در آن زمینه داشته باشیم. البته شاید به دلیل اینکه دولت نمی‌خواهد فعالیت جدی در زمینه گام‌های اعلام شده داشته باشد مشکلی هم با نظارت ندارد، اما به هر حال با توجه به اینکه این گام نهایی است و همچنان موضوع نظارت‌ها وجود دارد باید فکری به حال آن کرد.

باشیم، وقتی می‌گوییم هیچ محدودیتی در ساختریفیوژ میزان و حجم غنی‌سازی نداریم به معنای خروج از برجام است. وی افزود: الان بحثی باقی مانده این است که بگوییم می‌خواهیم ازان.پی.تی هم خارج شویم، این لبته گام بعدی است. با توجه به انفاقی که رخداده معتقدم صادقه‌برخورد نکرده است. آنچه با ماند در ازان.پی.تی وقتی که برای در آزانس باشیم و بازرسان آ-

سید امیرحسین قاضی‌زاده هاشمی، عضو هیات رئیسه مجلس درباره گام پنجم دولت ایران برای کاهش تعهدات هسته‌ای به علت خروج آمریکا از برجام و عدم نحقق وعده‌های طرف‌های اروپایی گفت: بداناشت من از گام پنجم تمام برجام سنت در واقع جیری از برجام باقی نمانده که ما همچنان مدعی حضور در توافق

دولت همه محدودیت‌های عملیاتی برجام در حوزه انرژی هسته‌ای را کنار گذاشت

آخرین گام

نامگاه یکشنبه دولت جمهوری اسلامی ایران طی بیانیه‌ای گام پنجم و نهایی کاهش تعهدات ایران در برنام راعلام کرد. به این ترتیب آن‌طور که در بیانیه دولت آمده، مراحل دوماهه‌ای که ایران از ارتبه‌بهرست امسال برای کاهش تعهدات هسته‌ای برنام آغاز کرده بود، به پایان رسید. اقدامات ایران برای کاهش پنچ مرحله‌ای تعهدات هسته‌ای خود در قالب برنام در واکنش به خروج آمریکا از ارتبه‌بهرست سال ۱۳۹۷، بازگشت تحریم‌ها و عوامل مطلق اروپایی‌ها در این مدت در مقابل آمریکا صورت گرفت. هدف ایران از این گام‌ها این بود که در هر مرحله، دو ماه به اروپایی‌ها مهلت داده شود تا به تعهدات خود در چارچوب برنام عمل کنند، اما اروپایی‌ها جز اظهار تأسف، کاری نکردند. براساس اطلاعیه‌دولت، جمهوری اسلامی ایران در گام پنجم، آخرین مورد کلیدی از محدودیت‌های عملیاتی خود در برنام، یعنی «محدودیت در تعداد سانتریفیوژوها» را کنار می‌گذارد. به این ترتیب برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران دیگر با هیچ محدودیتی در حوزه عملیاتی (شامل ظرفیت غنی سازی، درصد غنی سازی، میزان مواد غنی شده و تحقیق و توسعه) مواجه نیست و ازین به بعد برنامه هسته‌ای ایران سرافرا اساس نیازهای فنی خود پیش خواهد رفت.

در این بیانیه البته تاکید شده که همکاری ایران با آژانس بین المللی انرژی اتمی همچون گذشته ادامه خواهد یافت. همچنین در صورت رفع تحریمهای و متنفع شدن ایران از منافع برجام، جمهوری اسلامی ایران آماده بازگشت به تعهدات برجمای خود می باشد. دولت همچنین سازمان انرژی اتمی را موظف کرده در این چارچوب اقدامات و تمهیدات لازم را به ماهنگی رئیس جمهور اتخاذ کند. جزئیات گام پنجم در حالی یکشنبه شب اعلام شد که پیش از اعلام آن سخنگوی وزارت خارجه گفته بود: تصمیماتی برای برداشتن گام پنجم اتخاذ شده بود، ولی با توجه به شرایط کنونی، یکشبته شب جلسه مهمی درخصوص گام پنجم اتخاذ شده که می تواند تصمیمات اتخاذ شده را تحت الشعاع قرار دهد. این تصمیم، خط مشی ایران درخصوص اجرای برجام و گامی را که در پیش است، مشخص می کند. به دنبال چنین اظهارنظری، گمانه زنی های زیادی درباره جزئیات گام احتمالی منتشر شد و برخی تحلیلگران از احتمال خروج ایران از برجام یا کنار گذاشتن نظرات های آژانس سخن گفتند اما با اعلام گام پنجم مشخص شد هیچ یک از چنین اقداماتی انجام نشده و همان گامی که از مدت ها قبل انتظار آن مرفت و آخرین محدودیت فنی قید شده در برجام بود، برداشته شد و اکنون مشخص نیست اگر انطور که در بیانیه دولت آمده، این گام آخرین گام پذیرفته شده، جه خواهد شد.

ما محفوظ بر جام است. در حال گفت و گو برای هم هستیم.»

برجام، بلاfacسله به طور رسمی اعلام کردند سازوکاری تدوین خواهند کرد که با دور زدن تحریم‌های آمریکا، ایران از منافع قتصادی بر جام بهره‌مند شود، اما با گذشت ۲۰ ماه از آن پیش برای ثبات منطقه و امنیت جهانی اهمیت دارد.

برای حفظ برنامه انجام نمی‌دهند.
حتی کشورهای اروپایی بالحن طلبکارانه‌ای نسبت به
بر برداشت کام پنجم تعهدات برمی‌گردند و افزایش در تعداد
سانتریفیوزها، می‌تواند نخستین کام برای به پایان رسیدن
مشترک شدن با ایجاد این اتفاق را می‌دانند.

برداشته سده است

وزیر خارجه کشورمان با اشاره به گام پنجم ایران در کاهش تعهدات برگامی تاکید کرد: این گام در چارچوب برنامه برداشته شده است.

به گزارش ایسنا، محمد جواد ظریف یکشنبه شب در صفحه توییتر خود نوشت: به عنوان پنجمین و آخرین گام جبرانی ذیل پارکرافت ۳۶ برجام، از این پس تعداد سانتریفیوزها هیچ محدودیتی نخواهد داشت. این گام در چارچوب برنامه است و همه پنج گام در صورت اجرای مؤثر تعهدات متقابل،
توافق هسته‌ای با شش قدرت هسته‌ای مراحل پنچ کاره ایران برای کاهش تعهدات هسته‌ای صحبت می‌کنند به طوری که پس از بیانیه یکشنبه شب دولت ایران، سه کشور اروپایی طرف مذاکرات برجام آلمان، انگلستان و فرانسه دریک بیانیه مشترک رسمی بدون اشاره به خروج یک جانبه آمریکا از برجام و قصور خود در جبران بازگشت تحریم‌ها علیه ایران با طرح دعای واهی «انجام اقدامات خشونت آمیز توسط ایران» خواستار پرهیز از این اقدامات و خواستار از سرگرفته شدن رعایت مفاد گنجانده شده در توافق برجام شدند.

برگشت پذیر است. همکاری کامل ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ادامه خواهد یافت.

[۲] بیانیه امیدوارانه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی

آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در واکنش برداشتن گام بنیاجم وی با اشاره به گام‌های برنامه ایران در کاهش تعهداتش ذیل این توافق هسته‌ای گفت: «ایران از توافق هسته‌ای عقب‌نشینی کرده است. این اوضاع را بسیار دشوارتر می‌کند. هیچ‌کس نمی‌خواهد که ایران به سلاح‌های هسته‌ای دست یابد. ما با فرانسه و انگلیس درخصوص چگونگی واکنش به کاستن از تنش‌ها در عراق و ایران و عزم خود برای مبارزه با داعش تاکید می‌کنند.

به گزارش ایستانا و به نقل از رویترز، در این بیانیه سه کشور فرانسه، انگلیس و آلمان همچنین اعلام کردند که بر اهمیت

<p>کاهش تعهدات هسته‌ای ایران، خبر داد که ایران اعلام کرده همکاری با این نهاد همانند قبیل همچنان ادامه می‌یابد.</p> <p>به گزارش فارس، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی عنوان کرده که به این نهاد اعلام شده همکاری تهران با آژانس همانند قبل ادامه خواهد یافت و بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی انتی فعالیت‌های خود را در آنچا ادامه خواهند داد. این نهاد بین‌المللی بر ادامه بیانیه خود اعلام کرد کشورهای عضو را در زمان مقتضی در جریان هر تحویل قرار خواهد داد.</p>	<p>این اوضاع همکاری می‌کنیم.</p> <p>جوزب بورل، مسؤول سیاست خارجی اتحادیه اروپا به ضمن ابراز تأسف از کام پنجم کاهش تعهدات برجامی ایران، به اهمیت اجرای کامل آن اشاره کرد.</p> <p>به گزارش ایسنا و به نقل از رویترز، جوزب بورل، مسؤول سیاست خارجی اتحادیه اروپا، روز دوشنبه، گفت، از بیانیه اخیر ایران درباره کاهش تعهداتش نسبت به توافق هسته‌ای متوجه است.</p>	<p>این ضروری است که ما ائتلاف مربوط به آن را حفظ کنیم. از مقام‌های عراق می‌خواهیم به روند تأمین پشتیبانی لازم از این ائتلاف ادامه دهند».</p> <p>ین سه کشور همچنین اعلام کردند: «اما ماده ادامه مذکرات با همه طرف‌ها به منظور مشارکت در کاستن از تنش‌ها و تحریکاری مجدد ثبات در منطقه هستیم».</p> <p>زویی دیگر مقامات سیاسی آلمان هم بالحن تندي نسبت</p>
---	---	---

جزئیات گام‌های پنج‌گانه ایران برای کاهش تعهدات هسته‌ای		
گامها	زمان	مفاد
گام اول	اردیبهشت ۱۳۹۸	عدم رعایت محدودیت‌های مربوط به نگهداری ذخایر اورانیوم غنی شده و آب سنگین
گام دوم	تیر ۱۳۹۸	عدم رعایت محدودیت‌های مربوط به سطح غنی سازی اورانیوم و اقدامات مربوط به مدرن‌سازی راکتور آب سنگین اراک
گام سوم	شهریور ۱۳۹۸	گسترش و شتاب پیخشی به فعالیت‌های تحقیق و توسعه هسته‌ای سازمان انرژی اتمی براساس نیازهای فنی بدون رعایت تعهدات برنامه
گام چهارم	آبان ۱۳۹۸	گازدھی به سانتریفیوژهادر مجتمع غنی سازی اورانیوم به ۵ درصد
گام پنجم	دی ۱۳۹۸	کنار گذاشت همه محدودیت‌های هسته‌ای، بهز نظرات های آژانس بین‌المللی امنی

گامها	زمان	مفاد
گام اول	اردیبهشت ۱۳۹۸	عدم رعایت محدودیت‌های مربوط به نگهداری ذخیر اورانیوم غنی شده و آب سنگین
گام دوم	تیر ۱۳۹۸	عدم رعایت محدودیت‌های مربوط به سطح غنی‌سازی اورانیوم و اقدامات مربوط به مدرن‌سازی راکتور آب سنگین اراک
گام سوم	شهریور ۱۳۹۸	گسترش و شتاب بخشی به فعالیت‌های تحقیق و توسعه هسته‌ای سازمان انرژی اتمی براساس نیازهای فنی بدون رعایت تعهدات برجامی
گام چهارم	آبان ۱۳۹۸	گازدهی به سانتریفیوژهای در مجتمع غنی‌سازی فدو و افزایش سطح غنی‌سازی اورانیوم به ۵ درصد
گام پنجم	دی ۱۳۹۸	کنا، گذاشت، همه محدودیت‌های، هسته‌ای، بدح نظارت‌های، آئنس، بین، الملل، آذری، اتمی،